

3. Kosiniak-Kamysz W. Szeñż wojewydztw z jednocyfrowym bezrobociem / W. Kosiniak-Kamysz [Źródło elektroniczne]. – Dostęp do strony internetowej : <http://www.pokl.up.podlasie.pl/>, data pobrania 10.10.2014.
4. Jagowska K. Bezrobotny – iyciowy zawyd wyuczony / K. Jagowska [Źródło elektroniczne]. – Dostęp do strony internetowej : <http://www.mojebezrobocie.pl/o-bezrobociu>, data pobrania 08.11.2014.
5. Matejek J. Pracownik socjalny wobec problemyw wspyczesnej rodziny / B. Matyjas, J. Biaia (red.), Rodzina jako ųrodowisko pracy socjalnej. Teoria i praktyka. – Wszechnica ųwiktokrzyska Kielce, 2013.
6. Ministerstwo Pracy i Polityki Spoiecznej Departament Rynku Pracy. Stan i struktura rejestrowanego bezrobocia w 2012–2014 roku [Źródło elektroniczne]. – Dostęp do strony internetowej : http://psz.praca.gov.pl/documents/10828/181870/130520_bezrobocie_rejestrowane_wies_2012.pdf?version=1.0&t=1403795552865, data dostkpu 12.11.2014.
7. Miodziei na rynku pracy w wojewydztwie ųwiktokrzyskim w 2013 roku. Wydziai Badac i Analiz Rynku Pracy WUP w Kielcach. – Kielce, 2014.
8. Mossakowska E. Rynek pracy na terenach wiejskich [Źródło elektroniczne]. – Dostęp do strony internetowej : http://mikroekonomia.net/system/publication_files/721/original/7.pdf?1315213410, data dostkpu 12.11.2014.
9. Piszczek J. Dylemat maturzysty, czyli jak zaplanowaz przyszioñż zawodow? – Sedlak&Sedlak, rynekpracy.pl, 13.05. 2013.
10. Raport GUS, Aktywnoñż ekonomiczna ludnoñci Polski, I kwartai 2014. – Warszawa, 2014.
11. Terelak J. Psychologia pracy i bezrobocia / J. Tyrowicz. – Wyd. A. T. Katowice, 1993.
12. Tyrowicz J. Czas na bezrobociu / J. Tyrowicz // [Źródło elektroniczne]. – Dostęp do strony internetowej : <http://rynekpracy.org/x/568893>, data pobrania 09.11.2014.
13. Wygldaia E. Bezrobocie w Polsce i w ųwiecie. Przyczyny, skutki i przeciwdziaaanie / E. Wygldaia. – Warszawa : GBPiZS, 1997.
14. Zachorowska-Mazurkiewicz A. Kobiety i instytucje / A. Zachorowska-Mazurkiewicz. – Katowice : Wydawnictwo ųlsk, 2006.

Małgorzata Wolska-Długosz. Youth Unemployment in the Labourmarket. Labor market, actually is being more demanding and ruthless. What moreover, a lot of people aren't be able to realize of their expectation, so that polish society struggles with increasing problem of unemployment. The special group at labor market is youth, which enters professional life. Unemployment problem also refers to Holy cross region, where labor offices noticed over 20 % people registered over 25 years old. Unemployment among this group of people is based, first of all, on the state of people living and sex. Statistics of the Provincial Labor Office also pay attention on «living» and «arrival» youth unemployed people and the time of their unemployment.

Key words: youth, unemployment, market, work.

Малгожата Вольська-Длугош. Безробіття молоді на ринку праці. У статті представлено результати дослідження ринку праці в Республіці Польща. Розкрито проблеми неухильно зростаючого безробіття в країні. Особливу групу на ринку праці становлять молоді люди, які, не маючи досвіду, потребують професійної зайнятості. Проблему безробіття серед молодих людей показано на прикладі воєводства «ųwiktokrzyskiego», де в центрах зайнятості зареєстровано понад 20 % людей у віці 25 років. Безробіття серед цієї вікової групи в основному обумовлено місцем проживання й статтю. Статистика териториторіального центру зайнятості в Кельце вказує на так звані «відтік» і «приплив» молодих безробітних.

Ключові слова: молодь, безробіття, ринок праці, робота.

УДК 811.161.2:373,543

Галина Каптур, Карина Долінська

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк);

Комунальний заклад «Луцький навчально-виховний комплекс № 9

Луцької міської ради» (м. Луцьк)

Роль художнього тексту в процесі формування ціннісно-сміслових орієнтацій молодших школярів

У статті з'ясовано роль художнього тексту в процесі формування ціннісно-сміслових орієнтацій молодших школярів; проаналізовано основні ознаки художнього тексту, визначено можливості впровадження аналізу тексту в практику навчання української мови в початковій школі.

Ключові слова: цінності, ціннісно-сміслові орієнтації молодших школярів, соціокультурна компетентність, художній текст.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасна мовна освіта відіграє важливу роль у формуванні ціннісних орієнтацій молодших школярів [8]. Цей складний і багатоаспектний процес, який супроводжується засвоєнням системи загальнокультурних і національних надбань, накопичених людством у ході історії, сприяє соціалізації й саморозвиткові школярів, реалізації їхнього творчого потенціалу.

Актуальність означеної проблеми зростає з переорієнтацією освіти на компетентнісні й гуманістичні засади. Особливої вагомості у формуванні ціннісного компонента комунікативної компетентності учнів набуває українська мова, яка є не лише джерелом культурологічної інформації, а й важливим інструментом творення держави, засобом міжкультурного спілкування народів, які населяють Україну [7, с.12].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Дослідження психологічних механізмів ціннісних орієнтацій і смислів життя представлено в аспекті розвитку адаптації дитини до навколишнього світу (Л. Божович, Ж. Піаже), сприйняття навчального матеріалу (Г. Костюк, С. Максименко, Н. Менчинська) [8].

У педагогічній літературі вчені розглядають проблему формування ціннісно-сислової орієнтації школярів на принципах системного підходу (Ш. Амонашвілі, Н. Бібік, В. Буряк, Л. Занков, І. Зязюн, О. Савченко, О. Сухомлинська) [11, с. 2]. Такий рівень розвитку педагогічної науки надав можливість функціонально моделювати навчально-виховний процес розвитку особистості щодо інтелектуальних, творчих, громадянських, морально-етичних, естетичних та інших цінностей, який орієнтований на особистісно-гуманістичну стратегію.

Проблему розвитку ціннісних орієнтацій досліджено в аспекті організації продуктивної взаємодії учня з учителем й іншими учасниками навчального процесу (С. Белова, І. Єрмаков, Г. Коломис, В. Ляудіс, Є. Нефедов) [6]. Незважаючи на глибину та фундаментальність досліджень, відзначаємо, що проблема формування ціннісно-сислового сприйняття світу школярами початкової школи в процесі оволодіння навчальним матеріалом не отримала достатньої розробки в теорії дидактики. Теоретичний аналіз і досвід роботи в початковій школі свідчить, що ціннісно-сислове сприйняття теоретичних знань як цілісного світосприйняття не включене до оптимізації процесу навчання молодших школярів.

Поняття тексту досить гнучке стосовно комунікативної діяльності. Текст як центральна ланка в процесі людської комунікації є об'єктом лінгвістичних досліджень (І. Арнольд, І. Гальперін, О. Кубрякова, Г. Почепцов, З. Тураєва, О. Хорошковська, Н. Шварц). Їхнє значення полягає в тому, що завдяки їм формується уявлення про мовну й комунікативну діяльність як про складні багатопластові ієрархічні структури та про текст, як найвищий рівень, у якому взаємодіють усі нижчі. Нове бачення й відтворення світу в мові та в комунікативному просторі з різноманітними знаковими системами вимагає переосмислення сутності й значення тексту і його місця в діяльності людини та суспільстві.

Завдання статті – формування ціннісно-сислових орієнтацій молодших школярів засобами художнього тексту.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Під час навчання української мови варто враховувати, що поза соціокультурним контекстом і внутрішнім світом особистості, поза смыслом її буття сама по собі інформація залишається сукупністю абстрактних символів і не може бути практично використана як засіб діяльності. Рушійною силою розвитку будь-якого суспільства є інтелектуальні особистості, які оволодівають інформацією й знаннями, що увібрали досягнення та історичний досвід світової й національної культур. У зв'язку з цим визначальним фактором формування ціннісних орієнтацій учнів є соціокультурний підхід до навчання, який здійснюється через соціокультурну змістову лінію, закладену в чинній програмі з української мови [10]. Реалізація цієї змістової лінії на уроках української мови сприятиме засвоєнню учнями системи загальнолюдських, загальнокультурних, національних й особистісних цінностей і норм, що регулюють соціально-комунікативні стосунки між поколіннями та націями, допоможе виявити нові резерви критичного мислення школярів, сприятиме їхньому саморозвиткові.

Створення методики формування ціннісного компонента комунікативної компетентності молодших школярів залежить від урахування психологічних і філософських засад процесу формування системи цінностей під час навчання. Такий механізм повинен здійснюватися через зміст навчання й відповідну його організацію (технологію) [11, с. 2]. Тому необхідна реалізація соціокультурної змістової лінії, яка передбачає зорієнтованість навчального процесу на оволодіння учнями соціокультурною компетентністю та сприятиме засвоєнню мови на основі зв'язних текстів [12, с. 9].

Мова має визначальний вплив на формування світогляду людини, основа якого – творення картини світу. Ідею про мову як засіб інтерпретації світу й «духу народу» свого часу висловив німецький мовознавець Вільгельм фон Гумбольдт: «Різні мови – це не різні позначення однієї й тієї самої речі, а різні бачення її... Мови та відмінності між ними... варто розглядати як силу, що пронизує всю історію людства... різні мови є для нації органами їх оригінального мислення й сприйняття» [4, с. 38].

Існування мовної картини світу (МКС) зумовлене процесом пізнання, яке є невід'ємною сутністю людського буття. У кожного народу своя, неповторна мовна картина світу, яка певним чином впливає на мислення носіїв її культури. Усвідомлені особистістю поняття про предмети та явища реального світу відображені в словах й інших мовних одиницях. «МКС є основою національно зумовленої інтерпретації світу, що впливає на мислення, свідомість і світосприйняття мовців певної національної спільноти... Кожна мовна особистість має власну МКС, яка відображає національну мовну картину світу, що ґрунтується на системі значущих для етнонаціональної спільноти концептів» [7, с. 66–69]. Як одиниці етнокультурної інформації концепти вербально відображують особливості національного світобачення, пам'яті, тобто є тими «згустками» культури у свідомості людини, які становлять її ментальність [9, с. 68]. У своїй сукупності вони утворюють концептуальну картину світу.

Отже, мовна й концептуальна картини світу створені людиною та становлять основу її ментальності, аксіологічної (оцінної) за своєю природою, оскільки оцінювання є складником людського пізнання й людської натури загалом. Лінгвокультурологи позиціонують цінність як основний орієнтир для носія культури, тому виокремлюють поняття «ціннісна картина світу». Вона визначається сукупністю суттєвих для певної культури основних ознак, які відображають загальнолюдські цінності й визначають межі національних культур [6].

У дослідженні ми використовували таке визначення цього поняття: ціннісна (аксіологічна) картина світу – комплекс найважливіших для нації та особистості оцінних суджень, що співвідносяться з правовими, релігійними, моральними кодексами, загальноприйнятими судженнями й уявленнями певної соціокультурної спільноти. Вона визначається сукупністю ціннісних особливостей, які є суттєвими для певної культури та водночас відображають загальнолюдські цінності й визначають межі національних культур [7, с. 86].

Перед початковою школою стоїть важливе завдання – формування цілісної особистості, котра володіє різними компетенціями, необхідними в сучасному житті. Отже, метою навчального процесу стає формування не просто вмінь і навичок, а певних якостей особистості, які сприятимуть адаптації учнів у суспільстві й реалізації їхніх можливостей у сучасному житті. Тому особливу увагу приділено формуванню соціокультурної компетентності [6, с. 11].

Учителі початкових класів мають можливість на всіх навчальних заняттях реалізувати це завдання. Але саме на уроці української мови в учнів формуються всі види мовленнєвої діяльності, основи культури усного й писемного мовлення, базові вміння та навички використання мови в різноманітних сферах і ситуаціях спілкування, розвиваються світоглядні уявлення, творчі, морально-етичні якості. Усе це закладено в соціокультурній змістовій лінії, зміст роботи за якою визначено Державним стандартом початкової загальної освіти та навчальною програмою для початкової школи [5; 10].

Соціокультурна змістова лінія навчальної програми передбачає формування в школярів уявлення про мову як форму вияву культури народу, як засіб створення уявлень учнів про свою державу – Україну, культуру українського народу, про її особливості в різних регіонах; засвоєння малих українських фольклорних форм, національних формул мовленнєвого етикету, етикетних правил спілкування, використання набутих знань і вмінь під час виконання соціальних ролей, спілкування з представниками різних вікових груп і статусів, розв'язання навчальних і життєвих проблем.

Соціум, у якому перебуває дитина, на думку К. Пономарьової [12], можна умовно структурувати таким чином: держава, рідний край, сім'я, школа, громадські місця.

Формування ціннісно-сміслових орієнтацій у молодших школярів доцільно здійснювати за допомогою спеціальної системи завдань і вправ, спрямованих на оволодіння учнів соціокультурною компетентністю. Важливу роль при цьому відіграє художній текст основний дидактичний засіб розроблених комплексних вправ і завдань [14, с. 49].

Художній текст як явище мистецтва слова є комплексним: він мистецький і психологічний, інтелектуальний та соціальний; це своєрідний мовленнєво-словесний акт між автором і читачем, що здійснюється за допомогою слова. Найновіші дослідження цього феномену відбуваються при залученні необхідних наук: психології художньої творчості, історії літератури, літературної критики, мовознавства та ін. Лінгвістичний аналіз не руйнує цілісності художнього тексту і його сприйняття. Але він дає змогу бачити естетичне ціле таким, яким його творив автор та хотів, щоб його власне

таким сприймали. Тому й ключі до розуміння його задуму – у системі мовно-художніх засобів твору [15, с. 3].

Художній твір створює художню модель певного явища – завдяки художній мові автор (митець) моделює світ, який є формою існування певних явищ і речей у найбільш загальних категоріях. Отже, вивчення художньої мови творів мистецтва не лише дає нам певну норму естетичного спілкування, а й відтворює модель світу [13, с. 30].

Для тлумачення поняття «художній текст» ми обрали таке визначення: текст – організоване ціле, що має внутрішню ієрархічну єдність фонетичних, лексичних і граматичних елементів. Як стилістична категорія художній текст – це літературно оброблене письмове повідомлення, що складається з низки висловлювань, об'єднаних у єдине ціле ідеєю автора та різними типами зв'язку, має прагматичну спрямованість [13, с. 12].

З естетичною функцією художнього тексту пов'язана художня виразність його мови. На думку вчених, усі мовні одиниці мають потенційні можливості впливати на почуття слухачів і читачів [1, с. 34].

Аналіз наукових джерел указує на те, що виразність – це мовний ефект, що виникає в результаті постійної тенденції мовців до якнайповнішої адекватності; виразність у художньому тексті виявляється за допомогою засобів різних рівнів мовної системи в комплексі зі стилістичними прийомами. У дослідженні виразність – це категорія, що об'єднує всі мовні засоби виразності, які визначають ефект, естетичний вплив художнього тексту на читача [3, с. 10].

Для формування комунікативної компетентності молодшого школяра доцільно виробляти комунікативні вміння створювати текст, спрямований на досягнення задуму автора, з урахуванням не лише добору мовних одиниць, їх поєднання в цілісне змістове висловлювання, а особливо важливим із комунікативної точки зору є врахування особистості комуніканта, його можливостей, інтелектуальної й моральної готовності, прагнень, комунікативних цілей тощо.

Лінгвістичну основу формування комунікативної та соціокультурної компетентностей молодших школярів становлять знання поняття тексту, його типів, основних ознак, до яких відносять інформативність, цілісність, зв'язність, завершеність, лінійність й ін. Чинна програма з української мови передбачає вивчення теоретичних основ тексту, необхідних для формування цих умінь і навичок [10]. Але, на нашу думку, вивчати особливості текстів варто з урахуванням їхньої комунікативної природи й комунікативних особливостей, формуючи при цьому в учнів вміння аналізу тексту та побудови різноманітних текстів з урахуванням їхньої соціокультурної спрямованості й основних ознак, особливостей комунікативної ситуації та її учасників.

Лінгвісти серед прагматичних ознак змісту тексту, зокрема комунікативних постулатів, найпершим виділяють постулат інформативності. І. Р. Гальперін, визначаючи інформаційну ознаку як найважливішу, виділяє три типи інформації в змісті текстів: змістовно-фактуальну, змістовно-концептуальну й змістовно-підтекстну [13, с. 18]. Розкриття змістовно-фактуальної інформації – це пояснення теми тексту, адже вона містить повідомлення про факти, події, явища. Для її реалізації учень має оволодіти комунікативним умінням розкривати тему висловлювання. Змістовно-концептуальна інформація виявляється в розкритті автором висловлювання розуміння відношень між фактами, подіями і явищами, тобто учень має оволодіти комунікативними вміннями висловлювати власне ставлення до предмета висловлювання. Змістовно-підтекстна інформація містить прихований зміст, підтекст на основі певних фактів, подій, явищ. Розкрити цю інформацію – це, по суті, виявити основну думку тексту. Здійснити це учень зможе за умови сформованості комунікативних умінь розкривати основну думку власного висловлювання.

Творення тексту є кінцевим результатом мовленнєвої діяльності особистості, основною метою навчання української мови в школі, головним орієнтиром в діяльності вчителя. Навчити учнів створювати власні тексти – нелегка, клопітка й наполеглива робота, яка передбачає сумісну творчу співпрацю педагога й школяра. Реалізація такої педагогічної співпраці відбувається, безумовно, переважно в межах уроку української мови в процесі виконання різних видів робіт – від мовного аналізу лінгвістичних одиниць у тексті, аналізу вірцевих текстів, через аудіювання, сприйняття та переказ текстів і до створення й редагування власних зв'язних висловлювань учнями [1, с. 17].

Аналіз тексту як один з універсальних прийомів у формуванні ціннісно-сміслових орієнтацій молодших школярів може бути лінгвістичним (орфоепічний, лексичний, стилістичний тощо) і комплексним (лінгвістичний, літературознавчий, функціональний у єдності). Ураховуючи навчальні та виховні завдання чинної програми, вважаємо за доцільне включити до комплексного аналізу тексту характеристику його комунікативних особливостей. Такий аспект текстового аналізу повністю може бути впроваджений на уроках розвитку комунікативних умінь і навичок та частково – на

аспектних уроках української мови. Із позиції місця комунікативного аналізу тексту – це, безумовно, післятекстова робота, спрямована на аналіз усього висловлювання, уже сприйнятого учнями в процесі аудіювання, під час виконання передтекстових та притекстових завдань.

Ефективною робота над характеристикою комунікативно-соціокультурних особливостей тексту буде в тому випадку, якщо її проводити не на одному тексті, а на диференційованих текстах, аналіз яких засвідчить їхню мовну, мовленнєву, композиційну, функціональну й комунікативну різноманітність.

Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів у процесі роботи над художнім текстом залежить від того, наскільки в методиці навчання враховується своєрідність художнього мовлення (виразність, образність, зображальність, емоційність, експресивність), а також особливості виражальних одиниць мови, їх роль, яку вони виконують у художньому тексті.

Важливим для формування зазначених вище компетентностей учнів є дидактичне забезпечення готовим текстовим матеріалом на уроках української мови. Передусім, аналіз комунікативних особливостей текстів має спиратися на зразки так званих «хрестоматійних» творів художньої літератури, шедеври усної народної творчості.

Мова є соціокультурним феноменом, а основу соціокультурної компетентності складають знання про світ і суспільство, у якому особистість живе та розвивається; про народ, до якого ця особистість належить, тобто ті знання, які відображені в мовній картині світу.

Отже, уміння аналізувати, відтворювати комунікативно та стилістично диференційовані тексти й будувати власні висловлювання за їх зразком стануть основою формування ціннісно-смыслових орієнтацій учнів. Змістове наповнення дидактичного чинника має бути вмотивовано методичним забезпеченням уточненої та розширеної соціокультурної тематики в контексті міжпредметних зв'язків, що сприятиме соціалізації школярів, розвитку їхніх вербально-когнітивних умінь, закладе основи формування національного світогляду.

Висновки й перспективи подальшого дослідження. Художній текст можна розглядати як унікальний засіб адаптації індивіда до навколишнього середовища, під час якого складається цілий комплекс індивідуальних особливостей, що визначає можливість багатьох видів активності людини в суспільстві.

Джерела та література

1. Бондарчук Л. І. Методику підказує текст : навч. посіб. / Л. І. Бондарчук. – Тернопіль : Мальва – СО, 2001. – 160 с.
2. Варзацька Л. О. Українська мова й мовлення. Розвивальне навчання в початкових класах : навч.-метод. посіб. / Л. Л. Варзацька. – Тернопіль : Навч. книга-Богдан, 2012. – 360 с.
3. Гавриш Н. Художньому слову – гідне місце в освітньому процесі / Н. Гавриш // Дошкільне виховання. – 2006. – № 3. – С. 10–15.
4. Гумбольд В. О различии строения человеческих языков и его влияния на духовное развитие человечества / В. Гумбольдт // Избранные труды по языкознанию. – М. : Прогресс, 1984. – С. 37–296.
5. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2011. – №7. – С. 1–9.
6. Коломис Г. Г. Життєві компетентності школяра: акмеологія в навчанні мови та літератури / Г. Г. Коломис // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2013. – №15. – С. 10–12.
7. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. / В. М. Манакін. – К. : ВЦ «Академія», 2012. – 288 с. – (Серія «Альма-матер»).
8. Мацько Л. І. Учитель-словесник у контексті базових цінностей українців / Л. І. Мацько // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2015. – №1–2. – С. 4–8.
9. Михайловська Н. Мова як втілення думки і громадянської позиції / Н. Михайловська // Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2011. – № 1–2. – С. 68–77.
10. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 1–4 класи (зі змінами). – Тернопіль : Мандрівець, 2015. – С. 3–60.
11. Пентиліук М. Компетентнісний підхід до формування мовної особистості в євроінтеграційному контексті / М. Пентиліук // Українська мова і література в школі. – 2010. – № 2. – С. 2–5.
12. Пономарьова К. Соціокультурна складова у змісті початкового курсу української мови / К. Пономарьова // Початкова школа. – 2011. – № 5. – С. 9–13.
13. Тураева З. Я. Лингвистика текста. Текст: семантика и структура / З. Я. Тураева. – [2-е изд., испр. и доп.]. – М. : Либроком, 2009. – 138 с.
14. Хорошковська О. Н. Текст як основа інтеграції мовно-літературного матеріалу в початкових класах / О. Н. Хорошковська // Українська мова і література в школі. – 2010. – № 8. – С. 49–52.
15. Шварц Н. Й. Текстоцентричні технології у формуванні мовної компетенції учнів / Н. Й. Шварц // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2013. – № 2. – С. 3–6.

Referens

1. Bondarchuk L. I. Metodiku pidkazue tekst : navchal'nij posibnik / L. I. Bondarchuk. – Ternopil' : Mal'va – OSO, 2001. – 160 s.
2. Varzac'ka L. O. Ukraïns'ka mova j movlennja. Rozvival'ne navchannja v pochatkovih klassah: navch.-metod. posib. / L. L. Varzac'ka. – Ternopil': Navchal'na kniga-Bogdan, 2012. – 360 s.
3. Gavrish N. Hudozhn'omu slovu – gidne misce v osvitr'omu procesi / N. Gavrish // Doshkil'ne viovannja. – 2006. – № 3. – S. 10–15.
4. Gumbol'd V. O razlichii stroenija chelovecheskih jazykov i ego vlijanija na duhovnoe razvitie chelovechestva / V. Gumbol'dt // Izbr. trudy po jazykoznaniju. – M. : Progress, 1984. – S. 37–296.
5. Derzhavnij standart pochatkovoï zagal'noï osviti // Pochatkova shkola. – 2011. – № 7. – S. 1–9.
6. Kolomis G. G. Zhittevi kompetentnosti shkoljara: akmeologija v navchanni movi ta literaturi / G. G. Kolomis // Vivchamo ukraïns'ku movu ta literaturu. – 2013. – №15. – S. 10–12. 7.
7. Manakin V. M. Mova i mizhkul'turna komunikacija : navch. posib. / V. M. Manakin. – K: VC «Akademija», 2012. – 288 s. – (Serija «Al'ma-mater»).
8. Mac'ko L. I. Uchitel'-slovesnik u konteksti bazovih cinnostej ukraïnciv / L. I. Mac'ko // Vivchamo ukraïns'ku movu ta literaturu. – 2015. – № 1–2. – S. 4–8.
9. Mihajlovs'ka N. Mova jak vtillennja dumki i gromadjans'koï pozicii / N. Mihajlovs'ka // Ukraïns'ka mova i literatura v serednih shkolah, gimnazijah, licejah ta kolegijmah. – 2011. – № 1–2. – S. 68–77.
10. Navchal'ni programi dlja zagal'noosvitnih navchal'nih zakladiv. 1–4 klasi (zi zminami). – Ternopil': Mandrivec', 2015. – S. 3–60.
11. Pentiljuk M. Kompetentnisnij pidhid do formuvannja movnoï osobistosti v evrointegracijnomu konteksti / M. Pentiljuk // Ukraïns'ka mova i literatura v shkoli. – 2010. – № 2. – S. 2–5.
12. Ponomar'ova K. Sociokul'turna skladova u zmisti pochatkovogo kursu ukraïns'koï movi / K. Ponomar'ova // Pochatkova shkola. – 2011. – № 5. – S. 9–13.
13. Turaeva Z. Ja. Lingvistika teksta. Tekst: semantika i struktura / Z. Ja. Turaeva. – [2-e izd., ispr. i dop.]. – M. : Librokom, 2009. – 138 s.
14. Horoshkovs'ka O. N. Tekst jak osnova integracii movno-literaturnogo materialu v pochatkovih klasah / O. N. Horoshkovs'ka // Ukraïns'ka mova i literatura v shkoli. – 2010. – № 8. – S. 49–52.
15. Shvarc N. J. Tekstocentrichni tehnologii u formuvanni movnoï kompetencii uchniv / N. J. Shvarc // Vivchamo ukraïns'ku movu ta literaturu. – 2013. – № 2. – S. 3–6.

Каптур Галина, Долинская Карина. Роль художественного текста в процессе формирования ценностно-смысловых ориентаций младших школьников. В статье выяснена роль художественного текста в процессе формирования ценностно-смысловых ориентаций младших школьников; проанализированы основные признаки художественного текста, определены возможности внедрения анализа текста в практику обучения украинского языка в начальной школе.

Ключевые слова: ценности, ценностно-смысловые ориентации младших школьников, социокультурная компетентность, художественный текст.

Kaptur Galyna, Dolinska Karyna. A Role of Artistic Text in the Process of Forming of Valued-semantic Orientations of Junior Schoolchildren. In the article the role of the text was studied in process of forming orientation mechanism of values for junior schoolchildren, analyzed the basic features of the art text; designated the possibilities of introduction of the text analysis in practice of the learning Ukrainian language at primary school.

Key words: values, value and meaning orientation mechanism for the formation of values junior schoolchildren, socio-cultural competence, art text.

УДК 372.4.036

Раїса Пріма, Марія Замелюк

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Формування творчого потенціалу майбутнього фахівця дошкільної освіти засобами проектно-технологічної діяльності

У статті висвітлено деякі аспекти проблеми формування творчого потенціалу майбутнього фахівця дошкільної освіти через виокремлення пріоритетних якостей творчої особистості педагога, внесення уточнень щодо змістового трактування понять «потенціал», «потенціал особистості», «особистісний потенціал», «людський